

Оригінал, без дозволу автора не цитувати!



Олена Шаблій,
кандидат філологічних наук,
Київський національний університет ім. Тараса Шевченка,
Україна

ПЕРЕКЛАД ОФІЦІЙНИХ ДОКУМЕНТІВ – ТРАНСФЕР МІЖ НІМЕЦЬКОЮ ТА УКРАЇНСЬКОЮ ПРАВОВИМИ КУЛЬТУРАМИ

У розвідці висвітлюються лінгвокультурні та юридично-процедурні особливості німецько-українського перекладу офіційних документів з огляду на правові функції продукту юридичного перекладу, пов'язані з його інтеграцією у правову систему-реципієнт, введенням у відповідні правовідносини і документообіг міждержавного характеру. Зокрема розглянуто способи передавання реквізитів документа та його культурно-специфічних складових на лексичному та текстово-композиційному рівнях.

Ключові слова: юридичний переклад, посвідчувальні документи, реквізити документа

LEGAL DOCUMENTS TRANSLATION BETWEEN THE UKRAINIAN AND GERMAN LEGAL CULTURES

The article investigates culture bound and legal procedure depended features of the German-Ukrainian legal translation of official documents with regard to their functions in the target law system (e.g. in the judiciary). Several translation methods for formal parts of documents as well as their culture bound lexical and textual properties have been considered.

Key words: legal translation, identification and reference documents, formal document requirements

Як окремий вид фахового перекладознавства *юридичний переклад* (нім. *Urkundenübersetzung* або *Rechtsübersetzung*) почав виокремлюватися лише наприкінці 80-х – початку 90-х років XX ст. – значно пізніше, ніж суто лінгвістичні напрями дослідження мови права. Загалом, найбільший внесок у розвиток цього напрямку зробили саме німецькомовні автори, які у своєму перекладознавчому аналізі використали і поєднали здобутки правознавства (насамперед порівняльного) та компаративних лінгвістичних напрямів (U.Daum, P.Sandrini, R.Arntz, J.Engberg, D.Busse, R.Muhr, E.Müller, W.Weisflog, R.Stolze, E.Wiesmann, S.Pommer, M.Kadrić, A.Kjær та ін.). В Україні окремі термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми *німецько-українського юридичного перекладу* досліджують І.Сойко, А.Гриненко, Т.Супрун, Д.Коробейнікова/Д.Гавура та О.Шаблій. Що ж до українських праць із загального перекладознавства, то у переважній їх більшості *юридичний переклад*, на жаль, згадується лише побіжно – як один із жанрових видів перекладу у рамках перекладу текстів офіційно-ділового стилю (І.В. Корунець, Т.Р.Кияк, А.М.Науменко, О.Д.Огуй, К.М. Сухенько, В.В. Коптілов та ін.). При цьому головна увага зосереджена на термінологічній специфіці перекладу документів (способах перекладу термінів, фахових зворотів, кліше тощо), а юридичні тексти здебільшого розглядаються ізольовано від екстралінгвістичної дійсності або з мінімальним її урахуванням. Ця розвідка вперше висвітлює головні юридично-процедурні та лінгвокультурні особливості німецько-українського юридичного перекладу офіційних посвідчувальних документів.

У подальшому викладі виходимо зі специфіки юридичного перекладу, що зумовлена такими головними особливостями його референтної сфери:

а) *залежністю вихідної та цільової правової системи від системи національної (державної) мови* (правові поняття та норми побудовані за законами конкретної мови);

б) *залежністю вихідної та цільової правової системи від національної культури* (мораль, традиції, звичаї, політично-ідеологічні чинники, сучасні суспільні тенденції тощо відображаються як у чинному праві, так і у правовій культурі; правові поняття та норми сформульовані за правилами національної нормотворчої техніки тощо);

в) тим, що юридичний зміст більшості порівнюваних понять та норм відрізняється априорі, адже залежить винятково від волі національного законодавця, який керується міжнародно-правовим принципом *законодавчої автономії держави*.

Окрім цього, вважаємо, що *юридичний переклад* – не лише засіб міжкультурної фахової комунікації у галузі права, але й невід’ємна складова юридичної діяльності. Так, наприклад, оригінали та переклади документів, що фіксують юридичний статус суб’єкта права (напр., посвідчення особи, свідоцтва про цивільний стан, трудовий статус тощо) та інші види нормативних текстів (напр., договори, довіреності тощо), можуть бути залучені як до адміністративних, так і до судових процедур, спрямованих на встановлення відповідних юридичних фактів. Тож адекватність тексту перекладу підвищує ефективність правового захисту та/або вірогідність встановлення справедливості у судочинстві.

Перекладачеві офіційних документів ФРН та України, потрібно зважати як на юридично-процедурні, так і на культурно-правові аспекти, зокрема на те, що документи укладають згідно з вимогами відповідних національних правил та традицій документознавства (див. Красницька 2006; *Handbuch der Rechtsförmlichkeiten*). Окрім цього, у переважній більшості таких процесуальних актів є посилання на ті норми права, на основі яких здійснюється той чи інший процесуальний крок. Тобто усі документи посідають своє місце у відповідній системі права і є складовими відповідних інституційних дискурсів. При цьому, відносно аналогічні процесуальні акти ФРН і України здебільшого мають різну формальну будову і неоднаковий ступінь стандартизації (обов’язковості тих чи інших параметрів) (Wiesmann 2009; Kruth 1986). Тож перекладач повинен бути свідомий своєї активної ролі у процесі управлінської діяльності та судочинства, а відтак – кваліфіковано і відповідально відтворювати як зміст, так і форму тексту оригіналу, котра сигналізує про його юридичне призначення.

У подальшому викладі ми спиратимемося на доробок німецько-української юридичної фірми і перекладацького бюро присяжних перекладачів «Аренс і Шварц» (нім. Ahrens & Schwarz), яке з 2004 працює у сфері німецько-українського юридичного перекладу,

використовуючи відповідні міжнародні, німецькі та українські норми у цій галузі (Ahrens & Schwarz), і розглянемо культурно-специфічні особливості перекладу деяких видів посвідчувальних документів (довідок та витягів з посвідчень особи). Задля збереження анонімності приватної інформації деякі українські прізвища замінені на умовне прізвище «Петренко»/ «Petrenko», а німецькі – на «Müller»/ «Мюллер»; з метою захисту приватної інформації оригінали розглядуваних документів знаходяться в архіві СП «Аренс і Шварц»).

Розпочнімо з відтворення **реквізитів документа** – „сукупності встановлених законом обов’язкових, формальних елементів у складі офіційного документа, відсутність яких позбавляє документ юридичної сили” (Красницька 2006, 269). Сукупність реквізитів, певним чином розміщених у документі, складають його обов’язкову форму – формуляр (нім. Vordruck, Formular). У цьому зв’язку головне правило перекладу офіційних документів гласить: *Переклад документа повинен бути дзеркальним відображенням оригіналу* (див. також Stolze). Переклад відповідних частин документа необхідно розміщувати на тому ж місці, де вони розташовані в оригіналі (у центрі, посередині тексту чи поза ним); розмір та модифікації шрифтів за можливості зберігати. Усі без винятку реквізити документа потрібно обов’язково відтворювати чи описувати іноземною мовою або, за необхідності, зберігати в оригінальному написанні. Так, до реквізитів офіційного документа, які не підлягають перекладу, а передають описово (у примітці перекладача), належать: 1) зображення (державних гербів, голограм, технічних рисунків, логотипів організацій, державних нагород тощо); 2) підпис(и); 3) надписи на відбитках печаток і штампелів тощо. До реквізитів, які відтворюють в оригінальному написанні, належать: 1) коди (ідентифікаційний код підприємства чи організації, код форми документа); 2) реєстраційний індекс/номер документа та, за наявності, посилання на відповідний індекс / номер вихідного документа; 3) дата складання документа. Коди та індекси, виражені латинськими літерами, а також відповідні числа залишають в оригінальному написанні. Адже ці реквізити документа впорядковують і полегшують його пошук та облік. У цьому зв’язку розглянемо типовий приклад – структуру офіційного звернення уповноваженого адвоката до Міністерства юстиції ФРН (див. нім. оригінал реквізитів, розташованих праворуч та їхнє відтворення українською мовою):

(1) [адреса нім.]

2012-10-11

F-253/11-S

S/Hüb

Bitte stets angeben!!!

Nagel./Myeshkova

II 3 - SR1a-A-471/11

Sehr geehrte Damen und Herren,

[...]

(1.1) [адреса укр.]

2012-10-11

F-253/11-S

S/Hüb

Завжди надавати ці реквізити!!!

Нагель./Мешкова

Nagel./Myeshkova

II 3 - SR1a-A-471/11

Шановні пані та панове,

[...]

Як бачимо, в українському перекладі в оригінальному написанні відтворено кожен символ, що входить до структури кодів (літери, цифри, знаки пунктуації).

Способом транслітерації у юридичному перекладі передають: 1) прізвища (автора-укладача, причетних осіб, підписантів та ін.); 2) місце складання або видання документа.

У зв'язку з тим, що в Україні та Німеччині при відтворенні назв надають перевагу національним нормам транслітерації змішаного типу (транскодування з елементами транскрипції), які можуть не повною мірою відтворювати оригінальне звучання та написання, рекомендуємо в дужках надавати варіант, що містить оригінал (напр. *Nagel./Мешикова (Nagel./Myeshkova)*; *Лєся Петрівна Петренко (Lesia Petrivna Petrenko)*).

Перекладу підлягають такі реквізити: 1) назви (підприємств, установ, організацій, їхніх структурних підрозділів; виду документа); 2) текст документа; 3) грифи, (про обмеження доступу до документа; про його затвердження чи погодження тощо); 4) візи та резолюції; 5) відмітки та записи (про контроль, наявність додатків; надходження документа; про засвідчення копій та державну реєстрацію тощо).

Особливу увагу слід звернути на переклад заголовків, які є техніко-юридичним прийомом нормативних документів і засобом вираження змісту певної групи юридичних норм. Заголовки відіграють важливу роль під час тлумачення актів. Наприклад, первинність правозастосування залежить від ієрархії документа, а ієрархія визначається за заголовком (рішення апеляційного суду ієрархічно вище за рішення місцевого або районного суду тощо). Тому переклад заголовків вимагає не лише точності, але й відповідного коментування та надання оригінальної назви.

Спеціалісту з німецько-українського юридичного перекладу потрібно враховувати, що у правничій мові ФРН для позначення різного роду довідок існує значно більша кількість термінів. Так, найпоширенішими (здебільшого основами композит) є такі:

- 1) *Bescheinigung/-bescheinigung* (напр. *Gehaltsbescheinigung* – укр. довідка про заробітну плату; *Aufenthaltsbescheinigung* – укр. довідка про офіційне місце проживання тощо);
- 2) *-schein* (напр. *Arbeitsfähigkeitsschein* або *Arbeitsfähigkeitsbescheinigung* – укр. довідка/свідоцтво про працездатність; *Impfschein* – укр. довідка про щеплення);
- 3) *-nachweis* або *-hinweis* (напр. *Tätigkeitsnachweis* – укр. довідка про місце роботи; *Herkunftshinweis* – укр. довідка про походження / місце народження),

Менш поширеними є довідки зі словами-основами *Auskunft/-auskunft*, *Bescheid/-bescheid*, *Urkunde/-urkunde* тощо. Складність юридичного перекладу полягає у тому, що цю ж лексику використовують для позначення *свідоцтв* (документів, які, на відміну від довідок, наділені юридичною силою). Так, різноманітні свідоцтва позначають термінами:

- 1) *-schein* та *-bescheinigung* (напр. *Arbeitsunfähigkeitsschein* або *Arbeitsunfähigkeitsbescheinigung* – укр. свідоцтво про непрацездатність; *Erbschein* – укр. свідоцтво про право на спадок);
- 1) *-urkunde* (*Geburtsurkunde* – укр. свідоцтво про народження; *Heiratsurkunde* – укр. свідоцтво про шлюб; *Sterbeurkunde* – укр. свідоцтво про смерть);
- 2) *-nachweis* (*Präferenznachweis* – укр. свідоцтво про пільгу).

Значно меншу поширеність має прямий відповідник українського слова *свідоцтво* *Zeugnis* (від *zeugen* – *свідчити, засвідчувати*), напр. *Mittellosigkeitszeugnis* – укр. свідоцтво про малозабезпеченість/бідність; *Eheunbedenklichkeitszeugnis* – укр. свідоцтво про шлюбну благонадійність), а також терміни *-ausweis* (*Schwangerenausweis* – укр. свідоцтво про вагітність), *-pass* (*Eingangspass* – укр. свідоцтво про ввіз/надходження товару), *-brief* (*Bestallungsbrief* свідоцтво про призначення на посаду; консульський патент). Усі ці та інші позначення мають своє традиційне призначення і здебільшого не є взаємозамінними.

Окрім варіативності такої термінології, їй притаманна багатозначність. Так, слово *Bescheid/-bescheid*, окрім значення *довідка*, може означати також: *розпорядження* (адміністративного органу, напр. *auf weiteren [näheren] Bescheid warten* – чекати подальших розпоряджень); *рішення*, у т.ч. *вирок* (*ein günstiger Bescheid* – позитивне рішення; *schriftlichen Bescheid erhalten [bekommen]* – отримати письмове рішення). Тому, перекладаючи назви процесуальних актів, потрібно виходити із юридичного статусу відповідного документа. Так, приміром, *Befreiungsurkunde* – це **не** довідка про звільнення (напр. з місця ув'язнення), а **постанова** вищого земельного суду про звільнення від надання довідки про шлюбну правоздатність (про те, що особа має право на реєстрацію шлюбу). Тому, перекладаючи назви

процесуальних актів, необхідно вдаватися до комбінованих способів, зокрема дослівний переклад назви документа супроводжувати приміткою перекладача, у якій роз'яснено призначення відповідного процесуального акту.

Експлікативні способи перекладу потрібні й для відтворення посилань на норми права, які в офіційних документах ФРН здебільшого подані у скороченому варіанті. Так, усі правничі скорочення ФРН потрібно не тільки розшифровувати, але й надавати їхнє оригінальне скорочене написання (напр. § 1309, абз. 2 Цивільного кодексу ФРН (BGB)).

Розглянемо приклад, у якому чітко дотримано вищезазначених вимог (з метою захисту приватної інформації оригінал документа у [508]):

Переклад з німецької мови

Правління поліції
Дільничного округу Укермарк
Поліцейний відділок м. Шведт
Бангофштрассе 1а
16303 Шведт/Одер (Schwedt/Oder)

телефон 03332-4321-1601
факс 03332-4321-1009
дата 16.09.2011

реєстраційний номер ST/0292917/2011

Д о в і д к а (не є легітимацийним документом)
про подання заяви про відкриття кримінального провадження

заявник	Мюллер (Müller)
прізвище (лише для інституцій)	[немає записів, прим. перекладача]
додатково	Ганс-Йорг (Hans-Jörg)
Прізвище при народженні	01.11.1954 / Вайсенфельс (Weißenfels)
ім'я	16303 м. Шведт/Одер
дата / місце народження	Шведт/Одер
індекс, населений пункт	Фельховер Штрассе 11
район	16.09.2011
вулиця / номер будинку	Викрадення неповнолітніх згідно з § 235 Кримінального
подано	кодексу ФРН (StGB)
заява про	
час/місце скоєння	четвер, 07.07.2011
індекс, населений пункт	16303 м. Шведт/Одер
район	Шведт/Одер
вулиця / номер будинку	Роза-Люксембург-Штрассе 11
перехрестя / кінець	[немає записів, прим. перекладача]
кілометрів	[немає записів, прим. перекладача]
постраждалий/ законний	
представник	[немає записів, прим. перекладача]
прізвище	[немає записів, прим. перекладача]
(лише для інституцій)	
додатково	[немає записів, прим. перекладача]
Прізвище при народженні	[немає записів, прим. перекладача]
ім'я	[немає записів, прим. перекладача]
дата / місце народження	[немає записів, прим. перекладача]
індекс, населений пункт	[немає записів, прим. перекладача]
район	[немає записів, прим. перекладача]
вулиця / номер будинку	[немає записів, прим. перекладача]

Особливі відмітки (напр. травми) [немає записів, прим. перекладача]

Речі / матеріальні збитки: [немає записів, прим. перекладача]

Речі / матеріальні збитки: [немає записів, прим. перекладача]

Формуляр «Заява про викрадення документів» / «Заява про викрадення предметів» був вручений.

[Підпис головного комісара кримінальної поліції (Hintze)]

Увага: якщо немає певних особистих даних, то якомога швидше надайте їх додатково у формулярі «Заява про викрадення документів» / «Заява про викрадення предметів».

У разі запитань щодо цієї заяви про відкриття кримінального провадження звертайтеся, повідомивши номер запису у журналі, до вищезазначеної служби або відповідальної особи.

У перекладі цієї довідки коректно відтворені усі її реквізити, у тому числі й ті, що написані від руки (підпис відповідальної особи). Оскільки йдеться про формуляр, перекладач позначив відповідною приміткою незаповнені пункти. Саме такі процедури відтворення і коментування тексту оригіналу є обов'язковими для юридичного перекладу.

А тепер розглянемо оригінал та переклад довідки, у якій культурно-специфічними є не лише елементи форми, але й змісту, що спричиняє особливі труднощі юридичного перекладу (міся, які розглядатимуться окремо, позначені цифрами у дужках - О.Ш.). Нижчеподаний німецький документ є зразком нехарактерного для українського правового дискурсу текстового жанру, а саме – довідкою у формі листа. Для цього жанру характерна композиція ділового листа з типовими для німецької культури листування вступними та завершувальними кліше (*Sehr geehrte Damen und Herren* – укр. *вельмишановні пані та панове*; *mit freundlichen Gruessen* – укр. *зі щирими вітаннями*). Такі тексти на мають назви (напр. *довідка про ...*), а лише обов'язкову так звану *привід-тему* повідомлення (нім. *Betreff*), що формулюється у номінальному стилі (напр. *Eheschließung Otto Müller und Lesia Petrivna Petrenko* – укр. *Шлюб між Отто Мюллером та Лесею Петрівною Петренко*). Виклад таких листів загалом відзначається довільністю, однак має риси офіційно-ділового стилю (зادля зручності зіставлення текст оригіналу поданий у квадратних дужках).

Швебіш Гмюнд (Schwäbisch Gmünd)
Міська адміністрація

(1) Орган забезпечення громадського порядку
(2) відділ реєстрації актів громадянського стану
Марктплатц 37
73525 Швебіш Гмюнд

Міська адміністрація поштова скринька 1960
73509 Швебіш Гмюнд

standesamt@schwaebisch-gmuend.de
(3) Ваш лист [немає записів, прим. перекладача]
(4) наші реквізити 3-32.7 La
(5) Ваша контактна особа пані Лакнер
кімната № 2.18
тел.: (0 71 71) 603 – 3430
факс: (0 71 71) 603 – 3499

(6) За місцем вимоги

дата 16.05.2006

Шлюб між Отто М ю л л е р о м та Лесею (7) Петрівною П е т р е н к о
Вельмишановні пані та панове,

[*der oben genannte deutsche Staatsangehörige Otto Müller, geb. 21.07.1961 möchte in Schwäbisch Gmünd die ukrainische Staatsangehörige Lesia Petrovič Petrenko, geb. Pavlenko, geb. 02.07.1972 heiraten.*] Вищеназваний громадянин Німеччини Отто Мюллер, нар. 21.07.1961, хоче взяти шлюб у м. Швебіш Гмюнд із громадянкою України Лесею Петрівною Петренко, ур. Павленко, нар. 02.07.1972.

[*Die Anmeldung zur Eheschließung wurde vorgenommen und die Befreiung von der Beibringung des Ehesfähigkeitszeugnisses wurde durch das Oberlandesgericht in Stuttgart am 11. Mai 2006 erteilt.*] Заяву про укладення шлюбу зареєстровано, постанову вищого земельного суду у м. Штуттгарт про звільнення від надання довідки про шлюбну правоздатність винесено 11 травня 2006 р.

[*Sobald Frau Petrenko sich mit ihrem gültigen Reisepass ausweisen, und ihren ausländerrechtlichen Status in der BRD durch ein gültiges Visum beim Standesamt Schwäbisch Gmünd nachweisen kann, kann ein Termin für die Eheschließung vereinbart werden.*] Як тільки пані Петренко надасть органу реєстрації актів громадянського стану (РАГС) у м. Швебіш Гмюнд дійсний паспорт і згідно із законодавством про іноземних громадян на основі дійсної візи підтвердить свій статус на території ФРН, дата укладення шлюбу може бути призначена.

Зі щирими вітаннями,

Відповідальна особа РАГСу

[підпис] [кругла печатка: *орган реєстрації актів громадянського стану м. Швєбіш Гмюнд*]

Як і у попередніх прикладах, коментувати переклад цього документа розпочнемо з відтворення його реквізитів. У цьому зв'язку особливу увагу звернемо на відтворення назв органів, що видали цей документ, оскільки йдеться про культурно-специфічні відомства ФРН. Так під номером (1) „приховується” специфічно німецький орган місцевого самоврядування під назвою *Ordnungsamt*, у компетенції якого підтримання громадського порядку і безпеки (звідси й описовий переклад: *служба забезпечення громадського порядку*). Йдеться про так звану місцеву т.з. *муніципальну поліцію*, яка, на відміну від федеральної, має вузьку компетенцію щодо переслідування правопорушень, і яка у кожній з федеральних земель може мати різне коло обов'язків і різну назву (напр. *Ordnungsbehörde*, *Stadtpolizei*, *Ordnungspolizei* тощо). Оскільки переклад назв цього типу місцевих адміністративних органів ФРН в Україні ще не усталений, то, як і у випадку з іншими культурно-специфічними назвами, рекомендуємо, окрім описового перекладу, надавати також їхню назву в оригіналі. На відміну від відомства під назвою *Ordnungsamt*, служба під назвою *Standesamt* (2) має свій відносний функціональний еквівалент, а саме – *орган реєстрації актів громадянського стану* (скор. РАГС). Обидва варіанти (повний і скорочений) були використані у перекладі українською мовою. І все ж, заради забезпечення зворотності перекладу, необхідність якої часто постає у подальшому адміністративному чи судовому провадженні, при першому згадуванні у дужках потрібно зазначати оригінальну назву (*Standesamt*), а також оригінальну назву адміністративно-територіальної одиниці, яку обслуговує ця служба (*Standesamt Schwäbisch Gmünd*). У зв'язку із перекладом назви *Standesamt* необхідно розглянути і можливості перекладу назви посадової особи цієї служби, яка засвідчила дійсність німецького документа, а саме – *Standesbeamte* (7). В українському перекладі назву цієї державної посади передали описово – *відповідальна особа РАГСу*. Загалом базовий термін цього композита *der Beamte/-beamte*, який традиційно перекладають як *державний службовець*, становить одну з термінологічних проблем німецько-українського юридичного перекладу, оскільки у мові права ФРН інститут державної служби традиційно має більшу розгалуженість і диференціацію. Так, для позначення *публічного* (державного чи муніципального) *службовця*, який присягнув на вірність державі і має відповідний законодавчо встановлений статус, використовують термін *Beamter*, а для позначення службовця, який перебуває у цивільно-правових трудових відносинах з державою, – термін *Angestellter des öffentlichen Dienstes* або *öffentlicher Angestellter* (дослів. *службовець публічної служби; публічний службовець*) (Шлоер / Сойко, 34, 57). В обох випадках йдеться про *службовця державної служби*, однак не про той самий статус, що потрібно диференційовано передавати при перекладі обох термінів. Так, термін *Beamter* (у т.ч. *Standesbeamter*) слід передавати за допомогою генералізації – *посадова або уповноважена особа* (відповідного державного органу), а *Angestellter* – *відповідальна особа*. Тож, в аналізованому перекладі замість *відповідальна особа РАГСу* потрібно використати точніший термін – *уповноважена особа РАГСу*.

Щодо реквізитів-кліше, характерних для німецьких офіційних документів (див. 3, 4, 5), то для них у тексті перекладу підібрано прийнятні функціональні замітники. Так, реквізит *Ihr Schreiben* (дослів. *Ваше письмове звернення*) можна також передавати за допомогою описового «*Ваш лист* або *Ваш запит*» тощо; (4) *Unser Zeichen* (дослів. *наш знак*) – як «*наші вихідні дані* або *реквізити*»; (5) *Ihr Gesprächspartner* (дослів. *Ваш співрозмовник*) – як «*Ваша контактна особа*». Для позначення невизначеного адресата у перекладі цього документа використали кліше „*за місцем вимоги*” (6) – так правильно передали німецьке кліше „*an alle, die es betrifft*” (укр. дослівно „*усім, кого це стосується*”).

Щодо тексту цієї довідки, то загалом він має констатуючий характер (див. абз. 1 і 2), і лише останній абзац є нормативним зобов'язанням. Перекладач намагався відтворити весь текст якомога дослівно, і лише в третьому абзаці були здійснені вимушені морфолого-граматичні трансформації, зокрема значення атрибута *ausländerrechtlich* (укр. *той, що спирається на законодавство про статус іноземних громадян*) передали в окремій конструкції – *згідно із законодавством про іноземних громадян*.

*[Sobald Frau Petrenko sich mit ihrem gültigen Reisepass ausweisen, und ihren **ausländerrechtlichen** Status in der BRD durch ein gültiges Visum beim Standesamt Schwäbisch Gmünd nachweisen kann, kann ein Termin für die Eheschließung vereinbart werden.]*

Як тільки пані Петренко надасть органу реєстрації актів громадянського стану (РАГСу) у м. Швєбіш Гмюнд дійсний паспорт і згідно із законодавством про іноземних громадян на основі дійсної візи підтвердить свій статус на території ФРН, дата укладення шлюбу може бути призначена.

Оскільки для правової системи-реципієнта не характерний ані сам жанр, ані довільна форма викладу такого акту, саме максимальна дослівність перекладу, як у цьому прикладі, допомагає забезпечити його юридичну дію.

Насамкінець наведемо приклад перекладу, у якому максимально дотримано німецьких вимог до перекладу посвідчувальних документів. Йдеться про переклад записів українського паспорту німецькою мовою, здійснений німецьким присяжним перекладачем (зادля збереження конфіденційності даних копію оригіналу запит. у перекладацького бюро „Аренс та Шварц” [508]).

Kiew, den 10.11.2008

Übersetzung aus der ukrainischen Sprache

Grundlage für die Übersetzung: Das Original des Dokuments, -/-
des Ausweises MO 420827 -/-

Übersetzung aus der ukrainischen und russischen Sprache

Ausweis der ukrainischen Staatsangehörigen

Baydatska Nataliya, die Tochter von Anatoliy -/-

(Baydatska Nataliya Anatolijivna), -/-

geboren am 10. Februar 1975 im Dorf Ozerne, Gebiet Kustanajsk -/-

Unterschrift der Ausweisinhaberin: -/- Baydatska (Baydatska) -/-

Geschlecht: weiblich -/-

Ausstellungsbehörde: Passausstellungsstelle des Innenministeriums -/-

der Ukraine in Holo Prystansk, Gebiet Cherson -/-

Unterschrift des Behördebeamten: -/- (gez. Unterschrift) -/-

Ausstellungsdatum: 04. Dezember 1997 -/-

Abdruck des Amtssiegels mit dem Ukrainischen Staatswappen und der Inschrift: -/-

Innenministerium der Ukraine, 23-12 -/-

Besondere Vermerke:

Abdruck des Stempels mit der Inschrift: -/-

Innenministerium der Ukraine in Holo Prystansk, Gebiet Cherson -/-

Wurde am 05. Dezember 1997 angemeldet -/-

Anschrift: wul.Uschakova, Dorf Bechtory -/-

Unterschrift des Behördebeamten: -/- (gez. Unterschrift) -/-

Abdruck des Amtssiegels mit dem Ukrainischen Staatswappen und der Inschrift: -/-

Abgemeldet am 08. November 2002 -/-

Innenministerium der Ukraine, 23-12 -/-

Unterschrift des Behördebeamten: -/- (gez. Unterschrift) -/-

Am 24. Dezember 1997 wurde ein Reisepass mit der Nr.AC 905181 ausgestellt -/-

Abdruck des Stempels mit der Inschrift: -/-

Erste Eheschließung am 25. September 1999 -/-

mit Kornijenko Heorhij, der Sohn von Petro -/-

(Kornijenko Heorhij Petrovyč) -/-

im Dorf Bechtory, Bezirk Holo Prystansk, Gebiet Cherson Ukraine, -/-

Zweite Eheschließung am 12. Oktober 2007 Nr. 114 -/-

mit Pyrogov Sergij, der Sohn von Viktor -/-

(Pyrohov Sergij Viktorovyč) -/-

in Holo Prystansk, Gebiet Cherson, Ukraine registriert. -/-

Namen nach der Eheschließung: Baydatska (Baydatska) -/-

Abdruck des Stempels mit der Inschrift: -/-

Geburt der Tochter Kornijenko Erika, die Tochter von Heorhij -/-

(Kornijenko Erika Heorhijivna) registriert. -/-

Geburtsdag: 25.10.2002 -/-

In Klammern wurden die Personennamen nach der deutschen -/ISO-Transliterationsnorm R 9 wiedergegeben. Im Reisepass ist die -/englische Transliterationsnorm angewendet worden. -/

Як видно із тексту перекладу, тут ставилося за мету не дзеркальне відображення структури оригіналу, а точне і послідовне відтворення (переклад або опис) усіх юридично значимих реквізитів (назв, даних, підписів, написів на печатках тощо). Такий відхід від структури оригіналу можливий завдяки тому, що німецькі присяжні перекладачі підтверджують свою юридичну відповідальність за виконання перекладу відповідного офіційного документа за допомогою низки процедурних кроків: 1) перед перекладом вони зазначають, що він здійснюється на основі оригіналу (у вищенаведеному прикладі: Grundlage für die Übersetzung: Das Original des Dokuments, des Ausweises MO 420827); 2) після кожного рядка проставляють символ «-/-», яким перекладач позначає кінець рядка, запобігаючи подальшому фальшуванню даних (напр. дописуванню); 3) наприкінці перекладу зазначено, які норми транслітерації застосовано (тут: ISO R 9 – німецьку адаптацію міжнародної норми транслітерації з кирилиці ISO 9), а також яку транслітерацію подано додатково (тут: українську норму транслітерації, орієнтовану на англійську мову), при цьому ім'я по-батькові також подається у двох варіантах: в описовому (напр. *Анатоліївна* – як *донька Анатолія*, нім. *die Tochter von Anatoliy*; *Вікторович* – як *син Віктора*, нім. *der Sohn von Viktor*) та транслітерованому (напр. *Baydatska Nataliya A n a t o l i j i v n a*; *Pyrohov Sergij V i k t o r o v y ě*); 4) на завершення перекладач ставить свій підпис й особисту печатку (йдеться про практикувану у ФРН спрощену процедуру завірення документа, за якою додаткове завірення перекладу з боку нотаріуса не обов'язкове).

Вищенаведені способи відтворення юридичної інформації, а саме – структуру перекладу (ввідні та завершальні засвідчувальні кліше перекладача), альтернативне відтворення власних назв та коментовано-описове відтворення усіх елементів формуляра та інших реквізитів – можна взяти за зразок кваліфікованого юридичного перекладу жанру посвідчувальних документів. Фахівець з юридичного перекладу (*юридичний перекладач*), попри свою роль експерта-медіатора у міжкультурному правовому дискурсі, виступає й учасником юридичних процедур, тобто несе юридичну відповідальність за свідоме нехтування та/або недотримання своїх професійних та процедурних обов'язків. Обидві ролі вимагають від нього специфічної компетенції, яка включає знання особливостей порівнюваних національних референтних сфер та відповідного інституційного середовища (правової теорії і практики), володіння правничими мовами оригіналу та перекладу та власне методами юридичного перекладу.

- Красницька А.В. (2006). *Юридичні документи: техніка складання, оформлення та редагування*. Київ.
- Шлоер Б., Сойко І. (2003). *Німецько-українсько-російський коментований словник з адміністративного права*. Український центр правничих студій. Київ.
- Ahrens & Schwarz – Бюро присяжних перекладачів у м. Київ [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.ahrens.kiev.ua> (17.08.2012).
- Handbuch der Rechtsförmlichkeiten. 3. Aufl. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://hdr.bmj.de/sitemap.html> (11.08.2012).
- Kruth V. (1986). *Das Übersetzen von Arbeitszeugnissen – kultureller Transfer oder wörtliches Übersetzen* // TEXTconTEXT. 4. S. 219 – 233.
- Stolze R. *Urkundenübersetzung – Informationen für Einsteiger* [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.staff.emu.edu.pl>
- Wiesmann Eva. (2009). *Der Sprachgebrauch des Notars. Analyse und Übersetzung phraseologischer Wortverbindungen aus italienischen notariellen Urkunden*. Legal Language in Action: Translation, Terminology, Drafting and Procedural Issues. Ed. By Susan Šarčević. Nakladni zavod Globus. Zagreb. S. 103 – 126.